

Η παιδεία είναι η επένδυση για το μέλλον

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΜΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Τώρα είναι η ώρα του ανασχεδιασμού μιας καινούργιας Ευρώπης των λαών και της συνεργασίας

Η παιδεία και η μόρφωση θα μας δώσουν το κλειδί για να βγούμε από την οικονομική κρίση, τονίζει ο Ιωάννης Α. Μυλόπουλος, πρόεδρος του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, και επισημαίνει πως τα πανεπιστήμια έχουν τις απαντήσεις, αρκεί να αξιοποιηθούν, αλλά συνήθως η Πολιτεία δεν ακούει. Θεωρεί πως το μοντέλο της παγκοσμιοποίησης έκανε τις ανθρώπινες κοινωνίες να χάσουν τον δρόμο τους. Προειδοποιεί πως αν επιμεινουμε στην πολιτική των μνημονίων, θα υποθηκεύσουμε το μέλλον, και λέει πως τώρα είναι η στιγμή να σκεφτούμε το ανάστημά και να σχεδιάσουμε μια καινούργια Ευρώπη που να είναι των λαών, της συνεργασίας, της ειρήνης, της ευημερίας.

«Παιδεία - Κρίση - Εργασία: Σύγχρονα προβλήματα και προοπτικές» η ημερίδα που διοργάνωσε το Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, με 6 πρυτανείς. Το θέμα της κρίσης και της εργασίας σε σχέση με την παιδεία μάς απασχολεί όλους. Η κρίση στην Ελλάδα μας έχει πλήξει πολύ άσχημα, συγκεκριμένα τον τομέα της παιδείας. Ενώ στην Ευρώπη είναι απολύτως παραδεκτό από όλα τα κράτη ότι η παιδεία είναι επένδυση για το μέλλον, εμείς στην Ελλάδα δυστυχώς ακόμη θεωρούμε την παιδεία δαπάνη στον προϋπολογισμό και αυτή είναι η αιτία που έχει συμπεριληφθεί στο μνημόνιο και υφίσταται τις επιπτώσεις της λιτότητας. Έτσι αντί να επενδύουμε στο μέλλον, στο ανθρώπινο δυναμικό, δυστυχώς έχουμε κάνει περικοπές στον τομέα της παιδείας που φτάνουν το ένα τρίτο από αυτά που παίρνουμε προ κρίσης, συνεχίζοντας να κάνουμε την ίδια δουλειά, με περισσότερες ανάγκες. Η κρίση στα πανεπιστήμια είναι πολύ πιο σοβαρή από ό, τι είναι η γενικότερη κρίση στην Ελλάδα.

Η οικονομία σήμερα δεν νοείται χωρίς την επιστημονική γνώση και υποστήριξη

οι χώρες που σε περίοδο κρίσης δεν επένδυσαν στην παιδεία, δεν ανέκαμψαν ποτέ; Ναι, αυτό είναι γεγονός αλλά δυστυχώς στην Ελλάδα δεν έχουν πεισθεί ακόμη οι πολιτικοί ότι δεν θα βγούμε από την κρίση αν δεν επενδύσουμε στην παιδεία. Εμείς στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης, το μεγαλύτερο στην Ελλάδα, το γεγονός ότι η παιδεία μπορεί να γίνει μοχλός ανάπτυξης το έχουμε κάνει πράξη. Τα έσοδα που έχουμε από την ερευνητική δραστηριότητα κάθε χρόνο, κυρίως από ευρωπαϊκά ανταγωνιστικά προγράμματα, είναι τριπλάσια από την κρατική επιχορήγηση. Κάθε χρόνο με τον τρόπο αυτό ανοίγουμε 3-3,5 κιλιάδες θέσεις εργασίας σε νέους ερευνητές. Έτσι δεν φεύγουν τα νέα κεφάλια στο εξωτερικό. Γι' αυτό λέμε ότι η παιδεία είναι επένδυση για το μέλλον και δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως απλή δαπάνη στον προϋπολογισμό. Η Κύπρος έχω την αίσθηση ότι δεν ακολουθεί τα ακνάρια της Ελλάδος, δίνετε μεγαλύτερη προτεραιότητα στην παιδεία.

Μήπως η πανεπιστημιακή κοινότητα δεν διεκδούσε επαρκώς τα κατάλληλα πρότυπα, τις αξίες εκείνες που θα μας θωράκιζαν από την κρίση; Η ευθύνη ενός πανεπιστημίου είναι να παράγει και να μεταδώσει τη γνώση, τη μόρφωση γενικότερα, την καλλιέργεια προτύπων, πνευματικών αξιών. Το ερώτημά σας είναι αν το αβγό γέννησε την κότα ή η κότα το αβγό. Αν δηλαδή εμείς είμαστε υπεύθυνοι που δεν καταφέραμε να μεταμορφώσουμε τις αξίες της παιδείας στην ελληνική Πολιτεία ή η ελληνική Πολιτεία στραγγαλιζόντας την παιδεία και υποχρηματοδοτώντας την δεν επέτρεψε ώστε αυτό να γίνει. Πρέπει να παραδεχτούμε ότι χωρίς παιδεία δεν πρόκειται η χώρα να επενδύσει στο ανθρώπινο δυναμικό που είναι το μεγάλο συγκριτικό πλεονέκτημα χωρών όπως είναι η Ελλάδα και η Κύπρος. Είμαστε μικρές χώρες, αυτό που έχουμε ως συγκριτικό πλεονέκτημα είναι ο πολιτισμός μας, το περιβάλλον και οι άνθρωποί μας. Άρα δεν είναι αυτό που πρέπει να επενδύσουμε.

Ως πανεπιστημιακοί δεν έπρεπε να προειδοποιούσατε για τα δεινά που μας βρίκταν; Έχουμε κουραστεί να το κάνουμε σε τέτοιο βαθμό που συχνά

Τα πανεπιστήμια έχουν απαντήσεις αρκεί να αξιοποιηθούν

-Τα πανεπιστήμια αφυγκράζονται τις ανάγκες εργασίας ή απλά βγάζουν νέους με διπλώματα που στο τέλος είναι στη λίστα των ανέργων; Κατηγορούν τα πανεπιστήμια ότι είναι υπεύθυνα για την ανεργία στην Ελλάδα και το ερώτημα που έχω είναι: πώς είναι δυνατόν τα παιδιά όταν τελειώνουν το ελληνικό πανεπιστήμιο και φεύγουν από τη χώρα τους, να βρίσκουν αμέσως εργασία σε προχωρημένες χώρες και να μη βρίσκουν στη χώρα τους; **-Μήπως δεν είναι προχωρημένη η οικονομία της χώρας τους;** Εδώ φταίει η οικονομία της χώρας και δεν φταίει το πανεπιστήμιο που δίδει προετοιμάζει καλά τους πτυχιούχους για την ένταξη στην αγορά εργασίας. Ένας άλλος μύθος που πλανάται είναι ότι τα πανεπιστήμια είναι «νησιά» και δεν έχουν καμιά επαφή με την αγορά εργασίας. Η πραγματική ζωή είναι απόλυτα συνυφασμένη με τη ζωή των πανεπιστημίων. Η έρευνα γίνεται σε πραγματικό πεδίο, δεν είναι θεωρητική, το πανεπιστήμιο συμμετέχει σε όλους τους τομείς της σύγχρονης πραγματικότητας. **-Τα πανεπιστήμια έχουν απαντήσεις στο πώς μπορούν να βγουν οι χώρες από την κρίση;** Εμείς πρόφατα διοργανώσαμε ένα συνέδριο με το τίτλο «Ποια Ελλάδα», το οποίο είχε τέσσερις θεματικές ενότητες, ποια ανάπτυξη, ποια κοινωνία, ποια διακυβέρνηση και ποιο περιβάλλον. Τα πανεπιστήμια έχουν απαντήσεις, αρκεί να αξιοποιηθούν. Συνήθως η Πολιτεία δεν ακούει τα πανεπιστήμια. **-Είναι θέμα επικοινωνίας;** Είναι θέμα εμπιστοσύνης, όχι επικοινωνίας. Νομίζω ότι η κοινωνία δεν εμπιστεύεται τα πανεπιστήμια γιατί είναι ελεύθεροι χώροι και δεν υπόκεινται σε σκοπιμότητες. **-Μα πολλοί πολιτικοί προέρχονται από τα πανεπιστήμια. Έτσι είναι, αλλά φαίνεται ότι ξεχνούν γρήγορα.**

γινόμαστε ενοχλητικοί για τις κυβερνήσεις. Έχουμε γίνει κουραστικοί και πολλές φορές δυσάρεστοι στους κυβερνώντες επιστημονόφιλους τα κακώς κείμενα, γι' αυτό θα δείτε στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια ότι υπάρχει και μια τάση απαξίωσης των πανεπιστημιακών και του πανεπιστημίου γενικότερα, διότι το πανεπιστήμιο είναι ένας χώρος που μπορεί ακόμα να μιλά ελεύθερα και να λέει τα πράγματα με το όνομά τους. Αυτό ενοχλεί την εξουσία. **-Η απαξίωση μπορεί να προέλθει και από τις καταλήψεις, απεργίες κ.λπ.** Βεβαίως, οι καταλήψεις και απεργίες είναι αντίδραση σε μια πολιτική η οποία έρχεται να ισοπεδώσει οτιδήποτε είναι δημόσιο και πνευματικό στην Ελλάδα. Δεν θα έβλεπα την απεργία και κατάληψη ως μια δράση αλλά και ως αντί-

δραση σε μια πολιτική, η οποία έχει ως σκοπό την ισοπέδωση. **-Οι φοιτητές όμως έχασαν εξάμηνα κ.λπ.** Δυστυχώς έχουν γίνει υπερβολές και από τις δυο πλευρές με θύμα τα παιδιά. Γι' αυτό θα πρέπει να υπάρξει μια συμφωνία ανάμεσα στους εταίρους που είναι η εξουσία, το πολιτικό σύστημα, οι κυβερνήσεις, ο πνευματικός κόσμος που είναι οι άνθρωποι του πανεπιστημίου, να συναποδεχτούμε ότι ο ρόλος των πανεπιστημίων είναι πολύ σοβαρότερος από το να γίνεται το πανεπιστήμιο θύμα πρόσκαιρων πολιτικών λιτότητας. Αυτή είναι κοντόφθαλμη πολιτική. **-Ζώντας στην εποχή της οικονομίας και της κοινωνίας της γνώσης, οι λύσεις στα πολύπλοκα προβλήματα μπορεί να προκύψουν μέσα από την επιστημονική τεκμηρίωση;** Μόνο μέσα από την

επιστημονική τεκμηρίωση μπορεί να προκύψουν οι λύσεις και αυτό είναι διεθνώς αποδεκτό. Η οικονομία σήμερα δεν νοείται χωρίς την επιστημονική γνώση και υποστήριξη, επομένως και η ανάπτυξη δεν νοείται εκτός παραγωγής και μετάδοσης της επιστημονικής γνώσης. Άρα λοιπόν, μιλάμε για μια εποχή που ο ρόλος της παιδείας και των πανεπιστημίων είναι πέραν των όσων ήταν μέχρι πρότινος, δηλαδή αγγίζει και τα όρια της οικονομίας και της ανάπτυξης, κάτι που δεν συνέβαινε στο παρελθόν. Μιλάμε για μια εποχή στην οποία οι χώρες εκείνες που θα δημιουργήσουν δικό τους εσωτερικό σύστημα παραγωγής και μετάδοσης επιστημονικής γνώσης, θα είναι οι χώρες που θα έχουν τον πραγματικό πλούτο, ενώ οι χώρες που θα εισάγουν τεχνολογία από το εξωτερικό, θα είναι ουραγοί.

-Πώς βλέπετε την Κύπρο; Η Κύπρος είναι πιο μπροστά από ό, τι εμείς στην Ελλάδα και υπάρχουν πολλές αιτίες γι' αυτό. Στην Κύπρο υπάρχει καλύτερο διοικητικό σύστημα. Ακόμη βλέπω ότι εδώ υπάρχει μια διευρυσμένη αντίληψη απέναντι στο δημόσιο και το ιδιωτικό και αποδίδετε στον καθένα τον πραγματικό του ρόλο, δεν υπάρχουν ιδεοληψίες. Στην Ελλάδα δυστυχώς οι μισοί θέλουν να απαξιώσουν το δημόσιο και άλλοι μισοί να εμποδίσουν το ιδιωτικό να προχωρήσει. Ο δημόσιος και ο ιδιωτικός τομέας έχουν ρόλο να παίξουν στην ανάπτυξη και οικονομία και έχουν συμπληρωματικό ρόλο στην παιδεία.

Δεν χρειάζεται, προκειμένου να προωθήσει την ιδέα των ιδιωτικών πανεπιστημίων, να κλείσει τα δημόσια. Δυστυχώς αυτό γίνεται στην Ελλάδα.

-Οι νέοι από πού μπορούν να αντλήσουν ελλείψεις; Οι νέοι πρέπει να αντλήσουν δυνάμεις από τα αποθέματα της μόρφωσης και της παιδείας.

-Για να βγουν άνεργοι την επομένη μέρα; Το πρόβλημα της ανεργίας ξεκινά από λάθος ανάλυση που κάνουμε για τα πράγματα. Αν δεν πλάτουμε τα αποθέματα του μυαλού και δεν βαθύνομε τα αποθέματα της ψυχής των ανθρώπων, έτσι ώστε να μπορούν ναιώθουν και να αντιλαμβάνονται τον κόσμο καλύτερα, δεν θα ξεπεράσουμε ποτέ την κρίση. Το πρόβλημα είναι πρώτα στους ανθρώπους και μετά στην οικονομία ή στην εύρεση εργασίας ή στην ανεργία. Γι' αυτό η παιδεία έχει κεντρικό ρόλο στην υπόθεση της κρίσης και της εργασίας. Όχι μόνο γιατί με την παιδεία θα βρεις δουλειά, αλλά γιατί με την παιδεία μπορεί να ανατρέψεις τα πράγματα και μέσα από τη γνώση των πραγμάτων μπορείς να καταλάβεις τι φταίει και να το θεραπεύσεις. Ο μόνος τρόπος που έχουμε σήμερα να κινηθούμε, είναι να βελτιώσουμε την αντιληπτική ικανότητα των νέων ανθρώπων για το τι τους συμβαίνει, ώστε να πάνε στον σωστό δρόμο. Θεωρώ ότι η παιδεία και η μόρφωση θα μας δώσουν το κλειδί για να βγούμε από την οικονομική κρίση.

θα αλλάξει και η κατάσταση της χώρας μας. Από μόνιμα, Έλληνες και Κύπριοι, δεν μπορούμε να αλλάξουμε την ισορροπία των δυνάμεων στην Ευρώπη. **-Θα μπορούσε όμως ο Νότος να συνασπιστεί για να αρθρώσει ένα δυνατό λόγο.** Έτσι είναι αλλά πάντα στην ιστορία οι λαοί δεν πήγαν μπροστά μέσα από συγκρούσεις; Πάντοτε υπήρχε σύγκρουση δυνάμεων η οποία γέννησε το καινούργιο στην ιστορία. Νομίζω ότι στο όριο αυτής της εποχής είμαστε και σήμερα. **-Βέβαια όταν είσαι κάτω από το μνημόνιο, δύσκολα μπορείς να αρθρώσεις δυνατή φωνή.** Δύσκολα μπορείς να αρθρώσεις αλλά αν δεν το κάνεις, τότε δεν το κάνεις ποτέ. Δηλαδή αν η Ελλάδα επιμείνει στην πολιτική των μνημονίων, νομίζω ότι θα υποθηκεύσει το μέλλον της. Άρα είναι η ευκαιρία για να ξεφύγουμε από τα μνημόνια και να συνεννοηθούμε με τα άλλα κράτη της Ευρώπης για να ανατρέψουμε τη σημερινή καταπιεστική σε βάρος των φτωχών χωρών της Ευρώπης πολιτική κατάσταση. Σε αυτή τη στιγμή που είμαστε στα μνημόνια, σφαιρούμε να καταλάβουμε ότι πρέπει να σκεφτούμε το ανάστημά και να σχεδιάσουμε μια καινούργια Ευρώπη που να είναι των λαών, της συνεργασίας, της ειρήνης, της ευημερίας. Σήμερα δυστυχώς η Ευρώπη δεν είναι αυτό.

Λάθος μοντέλο η παγκοσμιοποίηση που οδήγησε στην καταστροφή

-Ποιες είναι οι προοπτικές; Οι προοπτικές είναι ότι θα πρέπει με βάση την επιστημονική γνώση, με βάση ένα ανθρώπινο δυναμικό το οποίο θα πρέπει να μορφωθεί, να καλλιεργήσει την προσωπικότητά του, να σχεδιάσουμε ένα νέο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης, που να αντέχει στον χρόνο, να είναι δίκαιο, να μην προσβάλλει το περιβάλλον, να κάνει τη χώρα να είναι ανταγωνιστική και το οποίο να μπορεί να οδηγήσει την Ελλάδα σε μια ευημερία, η οποία δεν θα είναι η επίταση των δανείων που ζήσαμε τα τελευταία χρόνια, αλλά μια ευημερία που θα στηρίζεται στις δικές μας δυνατότητες. **-Έπαιξε το μοντέλο ή η εφαρμογή του και η ανθρώπινη απληστία;** Λένε ότι όταν έχεις ένα πολύ καλό αυτοκίνητο αλλά αν δεν έχεις χάρη, τα χαθείς. Πολλές φορές δεν φταίει το αυτοκίνητο, αλλά το ότι δεν ξέρουμε πού πάμε. Πιστεύω ότι μεγαλύτερη ευθύνη έχει το μοντέλο της ανάπτυξης το οποίο επιβλήθηκε τις τελευταίες δεκαετίες και αναφέρομαι στο μοντέλο της παγκοσμιοποίησης, το οποίο έκανε τις ανθρώπινες κοινωνίες να χάσουν τον δρόμο τους, το οποίο εφάρμοσε μια επιθετική μορφή ανάπτυξης, η οποία δεν μπόρεσε παρά να

κάνει τους πλούσιους της γης πλουσιότερους και τους φτωχούς φτωχότερους. Καταλήστευσε το περιβάλλον υποβαθμίζοντας τους φυσικούς πόρους και οδήγησε οικονομίες ευάλωτες, όπως είναι η ελληνική και η κυπριακή, σε βαθιά οικονομική κρίση. Αυτό το οικονομικό μοντέλο το οποίο ακολουθήθηκε τις τελευταίες δεκαετίες της παγκοσμιοποίησης, νομίζω ότι εκ του αποτελέσματος πρέπει να αποφασίσουμε ότι είναι λάθος. Όσο πιο σωστά κάνεις την εφαρμογή ενός λάθος μοντέλου τόσο πιο σίγουρα πηγαίνεις προς την καταστροφή. **-Φταίει και η ανθρώπινη απληστία;** Η ανθρώπινη απληστία είναι μια ανθρώπινη αδυναμία που υπάρχει, αλλά το χρέος των ανθρώπων που θέτουν νόμους, κανόνες και θεσμούς, είναι να περιορίζουν τις αδυναμίες μεγιστοποιώντας τα δυνατά σημεία και νομίζω ότι αυτή είναι και η υποχρέωση της παιδείας, να προσπαθεί δηλαδή να μειώνει τις συνέπειες των αδυναμιών και να μεγιστοποιεί, όσο μπορεί, τις

θετικές συνέπειες των πλεονεκτημάτων. Όταν μια ολόκληρη κοινωνία ζούσε με βάση την απόκτηση υλικών αγαθών, όταν είχαμε ξεχάσει τις παραδόσεις μας, τον πολιτισμό μας, τις πνευματικές μας αξίες, τον συναισθηματικό πλούτο, όταν ξεχάσαμε οτιδήποτε είναι ανθρώπινο και στήσαμε έναν πολιτισμό ο οποίος αποσκοπούσε αποκλειστικά στο να πάρουμε σπίνια, αυτοκίνητα, περισσότερα ρούχα, αυτό είναι ένας τρόπος ζωής ο οποίος έχει πολύ σύντομο τέλος. Άρα είναι μια υποχρέωση που έχει ο πνευματικός κόσμος και ο τομέας της παιδείας, να ξαναθυμίσουν τις πραγματικές αξίες της ζωής.

Ο πνευματικός κόσμος και ο τομέας της παιδείας να ξαναθυμίσουν τις πραγματικές αξίες της ζωής

πραγματικές αξίες της ζωής, που δεν είναι μόνο το να βγάλω πολλά λεφτά. **-Μήπως φταίει και τα πανεπιστήμια;** Το πανεπιστήμιο είναι ένα κομμάτι της κοινωνίας, έχει την ευθύνη να καθοδηγήσει την κοινωνία, όπως το μυαλό καθοδηγεί το σώμα. Πρέπει να βρούμε τον πολύ λεπτό καθορισμό. Εδώ θα πρέπει να ξεκολλήσουμε από την εικόνα του καθρέφτη και να προσπαθήσουμε να δει-

ξουμε τον δρόμο στην κοινωνία, να γίνουμε ηγέτες. Αυτό δεν είναι εύκολο. Θα δείτε στην ιστορία ότι οι εποχές που δικαιώθηκαν οι λαοί, ήταν εκείνες που κάποιοι άνθρωποι ξεχώρισαν και έδειξαν τον δρόμο στους άλλους. Αυτό σήμερα μένει να είναι το μεγάλο ζήτημα. Έχω την αίσθηση ότι στην Ελλάδα, έχουμε ένα μεγάλο κενό σε ό, τι αφορά ηγετικές προσωπικότητες και δεν αναφερόμαστε σε πολιτικούς και πρωθυπουργούς, αναφερόμαστε σε πνευματικούς ανθρώπους και διανοητές.

-Γιατί; Δεν μπορώ να πω το γιατί με μεγάλη σύντομη λέξη. Έχω την εντύπωση ότι ζούμε στο μεταίχμιο δυο εποχών και ο τοκετός είναι επώδυνος. Το καινούργιο δεν έχει ακόμη γεννηθεί ενώ το παλιό το βλέπουμε δίπλα μας να ψυκοραγεί και να πεθαίνει. Αναφερόμαι στο μοντέλο της οικονομίας και της πολιτικής ζωής. Έχω την αίσθηση ότι το περισσότερο πράγματα που έχουμε δοκιμάσει, έχουν αποτύχει, και ότι αν είμαστε έξυπνοι, θα πρέπει να εφεύρουμε έναν καινούργιο τρόπο να ζούμε και να αναπτυσσόμαστε. Ζώντας στο μεταίχμιο, ζούμε το κενό που υπάρχει ανάμεσα στους δυο κόσμους ακόμα και σε ηγετικές προσωπικότητες.